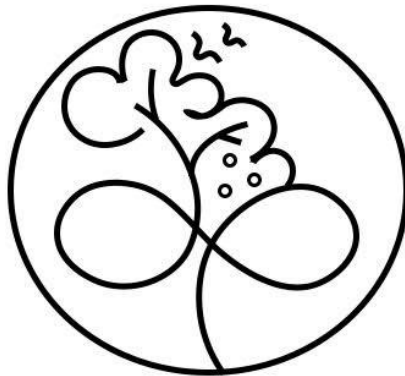

Jaarverslag 2020

Voedselbos De Parkse Gaard

De Park

Park Lingezen

Voedselbos
De Parkse Gaard

Bestuursleden:
Margreet Jellema, voorzitter
Wim van Middelaar, penningmeester
Erwin Roze, secretaris
Annet Venbrux, bestuurslid
Irene van der Huizen, bestuurslid

Email: info@deparksegaard.nl
Website: deparkegaard.nl

Index

Inhoud

I Inleiding

II Beheer/ontwikkeling

III Maatschappelijke activiteiten

IV Opbrengst

I Inleiding

In dit jaarverslag schetsen we de ontwikkeling van voedselbos De Parkse Gaard in het vijfde jaar sinds de aanplant, in voorjaar 2016. Het voedselbos van 1,5 ha. ligt binnen Park Lingezege, in deelgebied De Park.

Er wordt doorgewerkt in de ingeslagen richting om een permacultuursysteem te ontwikkelen.

Doelstellingen zijn:

- Het ontwikkelen van een stabiel ecosysteem op basis van een planmatige aanplant van vaste planten, gebaseerd op kenmerken van een natuurlijk bos(rand)systeem.
- Aan een zo breed mogelijk publiek laten zien hoe in een natuurlijk systeem met een grote biodiversiteit, zonder verstoring van natuurlijke processen, gezond voedsel verkregen kan worden. Belangrijk daarbij is de ontwikkeling van een gezonde bodem, die we niet bewerken, en het versterken van de biodiversiteit.
- Laten zien hoe, dat bij deze vorm van landbouw, voedselproductie, versterking van de natuur en verminderen van de gevolgen van klimaatverandering samengaan.
- We maken geen gebruik van kunstmest, bestrijdingsmiddelen en gebruiken zo min mogelijk fossiele brandstoffen.
- Educatie middels voornamelijk excursies, workshops, markten en een nieuwsbrief.
- Aan een zo breed mogelijk publiek laten zien hoe in een natuurlijk systeem met een grote biodiversiteit, zonder verstoring van natuurlijke processen, gezond voedsel verkregen kan worden. Belangrijk daarbij is de ontwikkeling van een gezonde bodem, die we niet bewerken, en het versterken van de biodiversiteit.
- Laten zien hoe, dat bij deze vorm van landbouw, voedselproductie, versterking van de natuur en verminderen van de gevolgen van klimaatverandering samengaan.
- We maken geen gebruik van kunstmest, bestrijdingsmiddelen en gebruiken zo min mogelijk fossiele brandstoffen.
- Educatie middels voornamelijk excursies, workshops, markten en een nieuwsbrief.

In dit (eerste?) jaar met coronamaatregelen waren we door noodgedwongen erg beperkt in de contacten met belangstellenden. Gelukkig trekt natuur zich niets aan van dit virus.

Beheer zonder fossiele brandstof, als het even kan, zoals hier het maken van een open plek bij de poel. Foto Ivo Hütten

II Beheer/ontwikkeling

In ons streven naar de ontwikkeling van een stabiel ecosysteem werken we met de kenmerken van een natuurlijke bosrandstelsel als uitgangspunt. Dit is het een productief ecosysteem dat voedsel voortbrengt en een rijke biodiversiteit kent.

Het aanplanten van vervangende of nieuwe soorten blijft doorgaan. Zo hebben we dit jaar de Szechuanpeper geïntroduceerd die smakelijke besjes oplevert om het eten te verrijken. Ook letten we op planten die een bijdrage kunnen leveren aan bodemverbetering, zoals vlinderbloemige soorten.

De bodemontwikkeling heeft al jaren onze aandacht. Het goede nieuws is dat de bovenlaag, een spade diep, goede losse grond geworden blijkt te zijn, met bodemleven. Daaronder bestaat de grond helaas nog steeds uit erg vaste klei. Roestplekken geven aan dat lucht en water er toch doordringen, anders was het ijzer niet geoxideerd.

Op een specifiek stuk grond blijkt de aanplant het niet te redden. Vlieren, kruisbessen en frambozen, geen soorten die erg kinderachtig doen over hun standplaats, gaan hier snel of langzaam dood. De roestplekken tonen dat water en lucht toegang hebben. Het grondwaterpeil staat wat onder of wat boven de 1 meter afhankelijk van het seizoen. Onder de los geworden bovenlaag is het vastgereden klei zonder structuur.

We lieten voor dit stuk grond het permacultuurmantra: 'heb geduld, komt goed' los om een aantal praktische experimenten uit te voeren. Vijf stukken van ongeveer 5 bij 8 meter zijn elk op een andere manier bewerkt. Najaar 2021 planten we over alle stukken heen dezelfde soort planten waarna de resultaten zullen blijken.

Toegepaste methodes in de vijf experimentele vakken zijn:

- een groenbemester licht ingewerkt,
- rijpe paardenmest (bio) licht ingewerkt en bedekt met elzentakken,
- 2 steken diep omgespit en bedekt met verse schapenmest (bio),
- eigen compost/mulch opgebracht, bedekt met elzentakken,
- gekochte compost (bio) opgebracht.
- plus een controle-stuk waar niets mee gebeurde. Wordt dus vervolgd.

De droge zomer maakte het weer nodig om jonge aanplant van water te voorzien, maar het is gelukt ze erdoorheen te slepen met erg weinig uitval. De Monnikspeper hield ons maanden in twijfel maar bleek op het eind van de zomer toch aangeslagen te zijn, na vermindering te zijn met heel veel emmers water. De pomp is onmisbaar in deze droge zomers. Groot geluk is dat toen de waterstroom ophield dit te verhelpen bleek met een nieuwe rubber ring in de pomp. Die bevestigen was een tweede, maar met volharding lukte het.

Een hoogzomerboeket bij de poel

Diverse activiteiten

Ongewenste, uitdijende gasten als dauwbraam, riet en rietgras en ook plakraten scherpe zegge proberen we terug te dringen voordat ze de ontwikkeling van wel gewenste beplanting verhinderen

Ook dit jaar zijn appels en peren van de bomen gehaald voor ze konden uitgroeien om de groei van de bomen zelf te stimuleren. Een enkel stuk fruit werd vergeten, zo hadden we toch wat te proeven! Bij meting van omvang boomstammen bleek dat de bomen in het exotische deel (met onder andere nashiperen en amandelen) aanzienlijk beter groeien dan in de gewone boomgaard met appels en peren. De kweeperen en mispels in deze boomgaard doen het wel weer goed en zijn niet voortijdig kaal geplukt. Extra mulch materiaal voor dat over de bodem verspreid wordt ter stimulering van het bodemleven, kwam van snoeihout van de Landerij, voornamelijk elzen- en wilgenhout, met een portie eikentakken er bij. Ook compost werd gebruikt voor nieuwe aanplant, Hiermee worden boorgaten opgevuld, welke de bodem vochtdoorlatender maken.

Grondwater

De grondwatermetingen in drie peilpunten lieten zien dat er geen samenhang is tussen waterstanden in de Linge en de grote watergang naast ons. Ondoordringbare klei houdt het water kennelijk tegen, zodat helaas de poel 's zomers droog valt.

Zoals te verwachten is de grondwaterstand in de winter hoger dan in de zomer en op de ene plek veel sterker wisselend dan op de andere.

Nashi- en kweeperknoppen in februari, het was een vroege lente

Vruchten van de peerlijsterbes

Bij het uitdiepen van de poel kwamen we op het oorspronkelijke niveau een oude poel tegen die op dezelfde plek lag. Dit was ongeveer 2 meter onder het huidige maaiveld, dat rond de poel verder opgehoogd is als elders. Enkele paaltjes die een deel van een cirkel vormden en andere, zwartere grond bodem duiden op een poel. Op kaarten is te zien dat deze hoek in het perceel de laagste plek is geweest, op de Bonnekaart van voor 1929 aangegeven met stippen, begroeiing van struweel of bomen dus. Te denken valt aan stukje onland met wilgen en een natte plek. Een contact met een vorige pachter gaf hier geen informatie over. De boer was overleden, de zoon te jong, zijn moeder kwam er nooit. Bijzonder aan de poel was dat een helderblauwe kleur in de grauwe klei opdook. Dit bleek vivianiet. Dit ontstaat onder vochtige omstandigheden uit een combinatie van fosfaat en ijzer. Als er zuurstof bij komt kleurt het blauw. Interessant stofje, er lopen experimenten om fosfaat terug te winnen uit concentraties vivianiet. Daarvoor die bij ons ongetwijfeld te weinig. De aanwezigheid is goed te verklaren: IJzer zit overal in de grond en het fosfaat is afkomstig uit de koeienpoep want het was een hoekje van weiland en nat was het er zeker.

vivianiet

Weinig plagen

Dat wij geen plagen hebben in de bessenstruiken, vond een bessenkweker (grootschalig hobbyteler) die regelmatig onze bessen in de gaten houdt, heel opmerkelijk. In de biologische bessenstruiken van hem en anderen die hij kent, waren soorten als bloedblaarluus onbedwingbaar, ondanks toepassing van biologische bestrijdingsmiddelen. We hopen dat we door dat de struiken groeien te midden van spontane begroeiing ze in gunstige omstandigheden staan waarmee we dergelijke plagen beperkt blijven.

Dieren gespot

De torenvalken brachten een nest met zes jongen groot. Tot nu toe is het ieder jaar een groter gezin. De jonkies kregen aandacht van twee jonge pubers die de eerste foto's maakten toen we nog niet wisten wat er daarboven gebeurde en later van een fotograaf die in het vroege ochtendlicht een foto maakte. De wildcamera liet vossen, hazen en steenmarters zien.

Rustgebieden

Twee deelgebiedjes zijn bestempeld tot 'rustgebieden'. Struiken en bomen gaan hier een dichte begroeiing vormen ten behoeve van insecten, dieren die zich er terug kunnen trekken en waar niemand hoeft te zijn. Ze liggen bij het natuurtoilet aan en bij de lange ril.

De torenvalkjongen krijgen hun ontbijt. Foto Theo de Wild, juni '20

III Maatschappelijke activiteiten

Door maatregelen om de corona-pandemie te beteugelen waren de mogelijkheden voor sociale activiteiten in 2020 heel beperkt.

Nog net voor in het vroege voorjaar corona toesloeg in Nederland hielden we de jaarlijkse midwinterplantenjacht, die weinig deelnemers trok.

Tussen de eerste en tweede lockdown waren de maatregelen in de loop van de zomer wat soepeler. Met in acht neming van onderlinge afstand waren enkele activiteiten mogelijk:

Een 5 Havo-klas van het Lorentzcollege uit Arnhem voerde bij ons de praktijkopdracht uit van hun project over bodem. Zij zochten en vonden bodemleven. Het stuk dat afgedekt is geweest met karton bleek de meeste aantallen wormen te bevatten.

Ook de Dag van de Veldbiologie in De Park, georganiseerd door de KNNV, bestond onze bijdrage bestond uit een kinderspeurtocht door De Parkse Gaard. Het vrijwilligersuitje in Weurt, naar de Waalgaard en de uiterwaarden vond plaats.

In de beperkende maatregelen tegen corona maakten het organiseren van excursies, workshops, kraam op markten onmogelijk. Ook twee lezingen die we zouden geven werden afgezegd. Werkochtenden gingen in aangepaste vorm door, met minder mensen, en afhankelijk van de voorwaarden van het moment, zo nodig in duo's.

Ook zonder zelf activiteiten te ontplooiën, bleef belangstelling bestaan.

Afgezien van mensen die we toevallig aantreffen in de gaard, zoeken het hele jaar door mensen met nieuwe voedselbos-initiatieven contact voor informatie, in totaal bijna 10 keer. Dit kan per telefoon gaan of ter plekke met een rondleiding, in de zomerperiode toen dat kon. Of ze komen spontaan op een werkochtend. De toevallig aangetroffen wandelaars wilden natuurfoto's maken, waren geïnteresseerd in natuurontwikkeling, waaronder ook een paar jonge pubers, of vonden hier een natuurlijke natuur waar ze puur voor hun plezier doorheen liepen.

POP3 project over Korte ketens en zeldzame rassen in Park Lingezegen.

Hierin zijn projecten uit Lingezegen en de regio betrokken om te komen tot een samenwerkingsnetwerk. Door onder andere coronamaatregelen is verlenging hiervan aangevraagd en gekregen waardoor het in 2021 actiever tot een afronding zal komen.

Bodemonderzoek door 5 havo-leerlingen

Kinderexcursie op de dag van de Veldbiologie

Monitoring natuurontwikkeling in de vijf voedselbossen in De Park.

Dit project werd voor het derde jaar uitgevoerd door een groep deskundige vrijwilligers. Vogels, reptielen, wilde bijen, vlinders, paddenstoelen en spontane vegetatie werden gemonitord op betrouwbare en herhaalbare manier. Totaalverslag komt uit in begin 2021.

Pilot Voedsel uit het Bos.

We deden mee in de pilot van het project Voedsel uit het Bos dat een uniforme manier zoekt om voedselbosontwikkeling te volgen in Nederland. Door metingen die beperkt in tijd en moeite zijn wordt de CO2 opslag, biodiversiteit en bodemontwikkeling bijgehouden. In 2021 staat deelname aan dit programma voor alle voedselbossen open. Leuke bijkomstigheid is dat het instructiefilmpje voor de metingen opgenomen is in De Parkse Gaard.

boven: maart 2020 opnames instructiefilmpje

Onder: uitvoering, putjes graven om bodemopbouw te zien

IV Opbrengsten

De oogsten waren wisselend. Abrikozen amandelen, hazelnoten lieten het afweten, mogelijk door late nachtvorst, de meeste bessensoorten waren matig en mispels, kweeperen en appelbes leverden wel behoorlijke oogst op.

In afwachting van betere tijden is een deel van de oogst ingevroren en een deel is verdeeld onder de oogsters voor eigen gebruik.

Leuk is dat voor fruitler en gedroogde appelschijfjes van De Parkse Gaard een plekje ingeruimd werd op de verkoopkar van De Bredelaar die op hun terrein staat.

Met een smakelijke
Brabantse
Bellefleur van
Wim

